

Koiralla on todettu giardia – mistä on kyse?

Koonnut: Henna Laiho

Lähdekirja: Seppo Saari, Anu Näreaho, Sven Nikander: Elinympäristönä koira – koiran loiset ja loissairaudet. Fennovet Oy 2016.

Mikä on giardia?

Giardia on kaikkialla maailmassa esiintyvä koiran sisälöinen, jota todetaan melko yleisenä myös suomalaisilla koirilla. Aikuiset tartunnan saaneet koirat eivät useinkaan oireile, mutta pennuilla oireiset tartunnat ovat yleisempiä. Voidaan sanoa, että giardia on koiranpentujen yleisin sisälöinen. Giardat ovat siimallisia alkueläimiä, joiden aktiivisia muotoja kutsutaan trofotsoiiteiksi. Ne lisääntyvät ohutsuolen limakalvolla suolinukan pinnalla suvuttomasti kahtia jakautumalla. Kun trofotsoiitit siirtyvät suolistossa eteenpäin niiden ympärille muodostuu kystarakenteita, joita erittyy giardiatartunnan saaneen koiran ulosteeseen jaksottaisesti. Kystat ovat tartuntakykyisiä heti ja tartunnan saamiseen riittää muutama koiran ruoansulatuskanavaan päätyvä kysta. Ruoansulatuskanavassa kystan seinämä hajoaa ja sen sisältämät trofotsoiitit vapautuvat ja alkavat lisääntyä. Giardia kannoista osa on eläinlajikohtaisia, osa taas pystyy tartuttamaan useanlaisia isäntäeläimiä. Koira-eläimillä ovat tyypillisimpiä niiden omat kannat (giardia canis ja giardia duodenalis kannat C ja D), jotka eivät voi tarttua ihmiseen.

Vaikutukset koiran elimistössä

Ei tarkkaan tiedetä mikä mekanismi elimistössä aiheuttaa giardioosin tyypilliset kliiniset oireet. Oletuksena on, että voimakkaassa tartunnassa ravintoaineiden imeytyminen saattaa estyä suolen nukan pinnalla kasvavan trofotsoiittikatteen takia. Imeytymättömät hiilihydraatit ja ravintoaineet voivat osaltaan ruokkia suolistobakteerien liikakasvua ja johtaa ripuliin. Giardiatartunnassa suoliston nukka lyhenee, mikä johtaa samankaltaisiin ongelmiin. Giardiatartunnan on todettu aiheuttavan suolen epiteelisolujen liitosten löystymistä, mikä voi aiheuttaa valkuaisaineiden ja kudoksen menetyksiä suolistoon. Samalla ruokamassan mukana kulkevat valkuaisaineet ja antigeenit saattavat löystyneiden epiteelisolujen välityksellä saada elimistön immuunipuolustuksen reagoimaan tarpeettomasti. Ihmisillä giardiatartunnan on todettu aiheuttavan riskiä laktoosi-intoleranssin kehittymiselle. Normaalisti suolen limakalvo uusiutuu siten, että epiteelisoluja kuolee ja niiden tilalle muodostuu uusia. Giardioosin yhteydessä solutuho on tavallista nopeampaa. Ripulioireilu voi olla akuuttia tai vaihtelevaa ja jatkua pitkäänkin. Mukana voi olla limaa, mutta ei yleensä verta. Ripulin lisäksi koiralla voi olla oksentelua, ruokahaluttomuutta, laihtumista ja heikkoutta. Tartunnan sairastaneen koiran elimistön muodostama immunitetti ei välttämättä estä uuden tartunnan saamista, mutta saattaa pitää oireilun aisoissa.

Diagnoosi ulostenäytteistä

Oireettoman koiran giardiatestaukset ovat pääosin turhia. Ripuloivan koiran ulostetutkimusta varten näytteitä on kerättävänä kystanerityksen jaksottaisuuden takia useammalta päivältä. Käytännössä kolmena peräkkäisenä päivänä otetulla näytteellä päästään riittävän luotettavaan tulokseen. Ripuloivan koiran diagnostiikan apuna voidaan käyttää pikatestejä ja laboratorio olosuhteissa tehtävää antigeenien olemassaoloon perustuvaa testiä. Näytteiden positiivinen tulos kertoo, että näytteessä on loisen rakennetta,

useimmissa giardiatesteissä giardian kystia muodostavaa proteiinia. Tulos ei kuitenkaan kerro giardian aktiivisuudesta. Lääkehoidon jälkeenkin antigeenia voi löytyä ulostenäytteestä viikkojen ajan. Tämä kannattaa pitää mielessä, jos näytteitä halutaan jossain tapauksessa ottaa hoidon onnistumisen arvioimiseksi. Hoidon tavoitteena on ripulioireen loppuminen, eikä oireetonta koira ei tarvitse testata uudelleen pelkästään negatiivisen testituloksen saamiseksi. Jos uusintatestaus päätetään kuitenkin tehdä, on käytettävä jotain muuta menetelmää, kuin antigeenin osoitukseen perustuvia testejä.

Giardian hoito

Giardiatartunta voidaan hoitaa käyttämällä matolääkkeenä tuttua fenbendatsoliia (Axilur®), jota kuitenkin annetaan yleensä pidempään, kuin perinteisenä matolääkkeenä käytettäessä. Hoitoon voidaan käyttää myös metronidatsoli nimistä antibioottia. Monissa matolääkkeissä on vaikuttavana aineena febanteelia, jonka koiran elimistö muuntaa fenbendatsoliksi. Nämäkin lääkkeet tehoavat giardiaan riittävän pitkänä kuurina. Hoitava eläinlääkäri antaa ohjeet lääkityksen kestosta. Lääkehoidon lisäksi koira kannattaa pestä klorheksidiinishampoolla ja mielellään kuivata hiustenkuivaajalla, jotta kystia ei kosteuden takia jäisi peräpään alueen karvoihin.

Koiran elinympäristön puhdistus on tärkeä hoidon onnistumisen ja uudelleen tartunnan ehkäisemiseksi. Huoneenlämmössä giardia säilyy tartuntakykyisenä viikon ja kosteus edesauttaa sen säilymistä. Pakkanen tuhoaa kystia, mutta ne saattavat kestää alle nollan lämpötilaakin. Vesistöissä giardian elinaika saattaa olla viikkoja tai jopa kuukausia. Ulosteet tulee siivota pois ympäristöstä ja sisätiloissa on tehtävä lääkekuurin aikana huolellinen siivous käyttämällä pintojen puhdistukseen natriumhypokloriittia tai kvattipitoista pesuainetta.

Oireilevaa giardiaa sairastavaa koira ei saa päästää uimaan ennen, kuin oireet ovat ohi. Ihmisille suositellaan vastaavassa tartunnassa kahden viikon uintikieltoa oireiden päättymisen jälkeen. Oireilevana aikana tulee välttää myös kontakteja tosiin koiriin. Koirien giardiat eivät pääosin tartu ihmiseen, mutta hyvää käsihygieniaa on kuitenkin syytä noudattaa. Varovaisuus on tärkeää erityisesti pienten lasten kanssa ja sellaisten henkilöiden kohdalla, joiden immuunipuolustus on alentunut.

Giardia kennelolosuhteissa

Kennelolosuhteissa giardia asettaa omat haasteensa ja hoidosta huolimatta uusintatartuntojen mahdollisuus on suuri, kun maapohjan vaihtoon on harvoin mahdollisuutta. Tartunnan kuriin saaminen vaatii eläinlääkärin kanssa laaditun suunnitelman ja paljon vaivannäköä. Koirille annetaan eläinlääkärin ohjeistama lääkehoito ja ne pestään kloorheksidiinishampoolla. Petitarpeet ja lelut hävitetään tai käyttökelpoiset tekstiilit pestään 60 asteessa ja kuivataan huolellisesti. Koirien tilat puhdistetaan huolellisesti ja pesuaineen annetaan vaikuttaa 5-20 minuuttia ennen huuhtelua ja kuivausta. Koirien ulosteiden korjaus pihoilta tuoreeltaan on tärkeää pyrittäessä estämään maaperän saastumista. Ulkotarhan rakenteita voi puhdistaa samoilla pesuaineilla, kuin sisätiloja, mutta useampi käsittelykerta saattaa olla tarpeen. Maaperästä kystat saa pois kunnolla vain vaihtamalla maan pintakerroksen. Mikäli maapohja vaihdetaan, se tulee tehdä samaan aikaan, kun koirat lääkitään, jotta kystat eivät pääse heti saastuttamaan uutta maapohjaa. Vettä läpäisevä, lammikoitumisen estävä ja hyvin kuivana pysyvä materiaali esim. karkea sora on hyvä valinta koiratarhan pohjaksi.

